

29.12.2004

2173/4/04

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Aila Linnakangas

TOIMEENTULOTUKIHAKEMUKSEN VIIVYTYKSETÖN KÄSITTELY

1

KANTELU

Kantelija arvosteli kirjeessään 18.8.2004 Helsingin kaupungin kaakkoisen sosiaalikeskuksen Kettutien sosiaalipalvelutoimiston menettelyä toimeentulotukihakemuksensa käsittelyssä. Hänen mukaansa päätöksen saaminen kesäkuun toimeentulotukihakemukseen kesti kuukauden. Elokuun toimeentulotukihakemuksen hän kertoi jättäneensä heinäkuun lopussa, mutta ei ollut saanut päätöstä vielä 18.8.2004 mennessä. Vielä hän kertoi lähettäneensä 15.8.2004 sähköpostia johtavalle sosiaalityöntekijälle saamatta 18.8.2004 mennessä vastausta.

- - -

3

RATKAISU

Katson Helsingin kaupungin sosiaaliviraston Kettutien sosiaalipalvelutoimiston laiminlyöneen velvollisuutensa käsitellä kantelijan kesä- ja elokuun 2004 toimeentulotukihakemuksen perustuslaissa ja toimeentulotukilaissa säädetyllä tavalla viivytyksettä.

Perustelen ratkaisuni seuraavasti.

3.1

Oikeusohjeet

Suomen perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa viranomaisessa. Säännös velvoittaa viranomaisia pyrkimään kaikissa käsittelemisissä asioissa mahdollisimman joutuisaan käsittelyyn. Erityisesti toimeentulotukiasioiden kiireellistä käsittelyä on painotettu huhtikuun 2001 alussa voimaan tulleella lain muutoksella. Tällöin toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997, jäljempänä toimeentulotukilaki) 14 §:ään lisättiin uusi 4 momentti (923/2000), jonka mukaan toimeentulotukiasiat on käsiteltävä kunnassa viivytyksettä. Lakiin ei ole kirjattu mitään aikarajaa viivytyksettömälle käsittelylle.

Sosiaali- ja terveydenhuollon vuosien 2000 - 2003 tavoite- ja toimintaohjelman (TATO) toimenpidesuosituksen mukaan kunnan tuli varmistaa, että asiakkaan

hakiessa toimeentulotukea asia otetaan käsiteltäväksi viimeistään viikon sisällä tuen tarpeen ilmoittamisesta. Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta totesi toimeentulotukilain 14 §:n uuden 4 momentin sisältäneen lakiesityksen johdosta antamassaan mietinnössä (StVM 23/2000 vp), että tätä korkeintaan viikon käsittelyaikaa voidaan pitää ohjeellisena tavoitteena siitä, kuinka nopeasti tuen hakijan tulisi saada asiansa käsiteltäväksi. Eduskunta edellytti hyväksyessään mainitun lakiehdotuksen, että sosiaali- ja terveysministeriö seuraa sitä, että toimeentulotukiasioiden käsittelyajassa päästään TATO-ohjelmassa edellytettyyn tavoitteeseen.

Edellä todettua lainmuutosta koskeneessa hallituksen esityksessä (134/2000 vp) todettiin, että toimeentulotukiasioiden käsittelyvaiheisiin kuuluvat hakemuksen vastaanotto, asian selvittely, mahdollisten lisäselvitysten hankkiminen joko asiakkaalta tai viranomaisaloitteisesti sekä lopulta päätöksen tekeminen. Hallituksen esityksen mukaan lainkohta edellyttää, että kaikissa näissä käsittelyvaiheissa tulisi pyrkiä viivytyksettömään menettelyyn. Lisään tähän vielä, että toimeentulotukiasian käsittelyvaiheisiin kuuluu myös päätöksen toimeenpano, jolloin myös tuen maksamisen tulee tapahtua viivytyksettä.

3.2

Kantelijan hakemuksen käsittely

Sosiaaliviraston selvityksen mukaan kantelija oli aiemmin hakenut toimeentulotukea 28.4.2004 jättämällänsä hakemuksella maalis-toukokuulle. Hänelle oli myönnetty toimeentulotukea takautuvasti maalis-huhtikuulle sekä toukokuulle viranhaltijan päätöksellä 20.5.2004. Seuraavan kerran kantelija haki toimeentulotukea kesä-heinäkuulle 31.5.2004 saapuneella hakemuksellaan. Hänelle lähetettiin 7.6.2004 lisäselvityspyyntö. Hän toimitti puuttuneet selvitykset 17.6.2004. Viranhaltija teki kesä-heinäkuun toimeentulotukipäätöksen 30.6.2004.

Kantelija haki toimeentulotukea 30.7.2004 jättämällänsä hakemuksella elokuulle. Häneltä pyydettiin lisäselvitystä pankkitilin tilisiirroista. Kantelija kertoi kantelukirjeessään toimittaneensa pyydetyn lisäselvityksen sosiaalipalvelutoimistoon välittömästi elokuun ensimmäisinä päivinä. Elokuun toimeentulotukipäätös tehtiin 30.8.2004.

Kuten edellä (kohdassa 3.1) totesin, laissa ei ole aikarajaa viivytyksettömälle käsittelylle, vaikkakin lain valmisteluasiakirjoissa pidettiin korkeintaan viikkoa sellaisena ohjeellisena aikana, jonka kuluessa toimeentulotukiasia tulisi ottaa käsiteltäväksi.

Kun otetaan huomioon se, että toimeentulotuki on perustuslaissa säädettyä oikeutta välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon turvaava keskeinen rahaetus, voidaan mielestäni korkeintaan viikon aikaa hakemuksen käsittelyyn ottamiselle pitää lähtökohtana viivytyksettömälle käsittelylle. Sellaisissa tapauksissa, joissa päätöksen tekeminen ei edellytä lisäselvityksiä, hakemus tulisi siis mielestäni ottaa käsiteltäväksi ja myös ratkaista lähtökohtaisesti viikon kuluessa. Niissä tapauksissa, joissa päätöksen tekeminen edellyttää lisäselvityksiä, niitä tulisi pyytää tai hankkia

lähtökohtaisesti viimeistään viikon kuluessa ja tehdä päätös välittömästi tarpeellisten selvitysten saavuttua.

Kantelijan kesäkuun toimeentulotukipäätöksen tekeminen kesti vielä 13 päivää siitä, kun kantelija oli toimittanut pyydetyt selvitykset. Elokuun toimeentulotukipäätöksen tekeminen kesti vielä noin kolme viikkoa siitä, kun kantelija oli toimittanut pyydetyt lisäselvitykset. Käsitykseni mukaan viivytysten käsittely olisi edellyttänyt, että kantelija olisi saanut päätöksen hakemuksiinsa nopeammin. Asiassa ei ole esitetty hyväksyttävää syytä käsittelyn viipymiselle.

3.3

Sähköpostiin vastaaminen

Kantelija kertoi lähettäneensä johtavalle sosiaalityöntekijälle 15.8.2004 tiedustelun sähköpostitse. Sosiaaliviraston selvityksen mukaan johtava sosiaalityöntekijä oli ollut vuosilomalla 2.8.-30.8.2004. Asia ei anna tältä osin aihetta toimenpiteisiin.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä (kohdassa 3.1) esittämäni käsityksen toimeentulotukiasian viivytsettömästä käsittelystä sekä (kohdassa 3.2) esittämäni käsityksen kantelijan toimeentulotukihakemuksen liian pitkästä käsittelyajasta Helsingin kaupungin sosiaaliviraston tietoon. Samalla kiinnitän sosiaaliviraston huomiota vastaisen varalle toimeentulotukihakemusten riittävän joutuisan käsittelyn turvaamiseen.